

Караваєва Т. Л.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АРГУМЕНТАЦІЇ У БІЗНЕС-ТА ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена дослідженню лінгвопрагматичних параметрів аргументації в бізнес-та юридичному дискурсі. Розкрито комплексний характер дискурсу, який розглядається як інтегрована система смислів, що визначають комунікативну поведінку учасників взаємодії, та визначено його онтологічні та функціональні параметри. Встановлено, що аргументаційна організація в бізнес-дискурсі ґрунтується на використанні формул раціонального узагальнення, спеціалізованої термінології та стратегій риторичного етосу, що сприяє формуванню довіри до мовця, оптимізації професійних рішень і ефективному управлінському спілкуванню. З'ясовано, що англomовний бізнес-дискурс характеризується стабільністю термінології, функціональною організацією аргументації та диференційованими мовними стратегіями у різних жанрах. Наголошено на значенні морфологічних і лексичних засобів, які забезпечують точність, стандартизованість та прагматичну спрямованість висловлення, а також виконують функції легітимації позиції мовця та структурного підсилення аргументів. Підкреслено роль спеціалізованої лексики й напівтермінів у забезпеченні когнітивної та інформаційної повноти комунікації, що формує професійну достовірність та аргументативну переконливість. Встановлено, що юридичний дискурс інтегрує мету, методи та результат, де термінологічна чіткість, нормативні формули та структуровані лексико-граматичні одиниці забезпечують передбачуваність і правову визначеність висновків. З'ясовано, що правова комунікація англійською мовою функціонує як інституційний код із домінуванням усталених мовних конструкцій, стандартних юридичних формулювань та специфічних жанрово-дискурсивних параметрів, що гарантують цілісність аргументаційного процесу. Зауважено, що лінгвопрагматичні механізми аргументації в бізнес- та юридичному дискурсі забезпечують когнітивну, інформаційну та прагматичну цілісність комунікації, підвищують ефективність професійної взаємодії та нормативну зрозумілість дискурсу.

Ключові слова: лінгвопрагматика, аргументація, бізнес-дискурс, юридичний дискурс, термінологія, професійна комунікація.

Постановка проблеми. Аргументація виступає важливим інструментом впливу у професійному дискурсі, тому що забезпечує координацію комунікативних дій учасників та сприяє досягненню комунікативних цілей. При цьому вивчення мовних засобів та структур висловлювань дозволяє встановити закономірності ефективного представлення інформації та розкриває механізми впливу на адресата. З огляду на це, особлива увага приділяється взаємозв'язку між мовними формами, стратегіями комунікації та когнітивними процесами адресата, що забезпечує цілісність і точність комунікативного акту. Тому актуальність проблеми визначається потребою підвищення точності комунікації та формування раціональних моделей аргументації в різних професійних сферах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що проблема аналізу мовленнєвих стратегій та засобів аргументації в професійній кому-

нікації активно привертає увагу вчених. Зокрема, Царьова І. розглядає лінгвопрагматичний аспект юридичного дискурсу [7]; Кравченко С. акцентує увагу на лексико-граматичних особливостях юридичного дискурсу [3]; Бахчиванжи А. досліджує типи мовленнєвих жанрів законодавчого дискурсу [1]; Руднева І. розглядає юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу [5]; Ковалевська О. окреслює основні принципи лінгвістичного та прагматичного аналізу юридичного дискурсу [8]; Мішинська І. досліджує мовні стратегії бізнес-дискурсу [9]; Зінуківа Н. аналізує лінгвістичні особливості змісту англomовного ділового дискурсу [2]; Рибачок С. зосереджується на комунікативному впливі бізнес-дискурсу [4]; Серякова І. висвітлює застосування стратегії позитивного враження як апеляцію до риторичного етосу в англomовному бізнес-дискурсі [6].

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених аналізу професійних комунікацій,

залишаються актуальними питання лінгвопрагматичних параметрів аргументації у бізнес- та юридичному дискурсі, оскільки саме від їх ефективного застосування залежить точність передачі інформації, переконливість висловлювань і досягнення цілей комунікації.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі лінгвопрагматичних параметрів аргументації в бізнес- та юридичному дискурсі

Виклад основного матеріалу. Комплексний характер поняття *дискурс* дає змогу зосередити увагу на його важливих властивостях, зокрема на онтологічних та функціональних параметрах, які визначають дискурс як цілеспрямовано організований результат мовленнєвого процесу. У цьому напрямку структура дискурсу постає як інтегрована система смислів, що оприявлює комунікативну поведінку учасників взаємодії. З огляду на наведене трактування дискурсу, його вивчення потребує урахування мовних та прагматичних чинників, що зумовлюють зміст та форму професійного спілкування [7, с. 128].

У контексті бізнес- та юридичного дискурсу зазначена полівимірність виявляється у різних лінгвопрагматичних механізмах аргументації, які забезпечують його переконливість і цілеспрямованість. Наприклад, у бізнес-комунікації широко застосовуються формули раціонального узагальнення, наприклад, *«враховуючи динаміку ринку...»*, які виконують функцію створення експертного тла для подальших аргументів. Натомість у юридичному дискурсі аналогічну функцію виконують конструкції *«з огляду на викладене...»*, які окреслюють системний підхід до правового висновку. З боку прагматики представлені формули регулюють силу висловлювання, впливаючи на сприйняття мовця як компетентного адресанта.

Розгортання дискурсу у професійних сферах ґрунтується на використанні мовних інструментів, що забезпечують точність, послідовність та нормативність аргументації. Так, у бізнес-дискурсі релевантними є висловлення *«ми пропонуємо обґрунтований підхід...»*, яке слугує засобами легітимації позиції мовця. Водночас у юридичних текстах подібну функцію виконують формули *«правова позиція сторони ґрунтується на...»*, *«вищезазначене підтверджується матеріалами справи...»*. Наведені приклади демонструють, що аргументація формується як прагматично впорядкована система впливу на адресата.

Слід зауважити, що англomовний бізнес-дискурс репрезентує інституціоналізований різновид

професійної комунікації, що забезпечує передавання спеціалізованої інформації, узгодження позицій, прийняття управлінських рішень та реалізацію взаємодії між учасниками економічного середовища. Він охоплює широкий спектр документальних і усних жанрів, а структурно характеризується стабілізованою термінологією, ustalеними мовними моделями та функціональною організацією аргументації, що відрізняє його від інших форм мовленнєвої діяльності. Варіативність формальності визначається комунікативним контекстом, видом взаємодії та жанровою природою тексту, що охоплює ділову літературу, договори, електронні листи, інструктивні повідомлення та інші типи бізнес-текстів [6, с. 49].

З огляду на це, важливою характеристикою бізнес-дискурсу постає прагнення адресанта сформулювати позитивне враження, що реалізується шляхом використання стратегій риторичного етосу. У цьому контексті продуктивними є нижченаведені мовні конструкції, наприклад, *“We are committed to...”*, *“Our objective is to ensure...”*, які виконують функцію формування довіри та посилення переконувального впливу завдяки демонстрації відповідальності та професійної компетентності мовця.

У площині англomовного бізнес-дискурсу мовленнєві стратегії функціонують як комплекс спеціалізованих інструментів вербальної та письмової комунікації, що використовуються у різних сферах ділової взаємодії. Вони формують основу ефективного інформаційного обміну в таких жанрах, як презентації, інтерв'ю та публічні виступи, кожен із яких має специфічні структурні, функціональні та прагматичні ознаки. У зв'язку з цим від учасників комунікації вимагається застосування диференційованих мовних стратегій, які враховують цільові установки, професійний статус і ситуативні параметри. Зокрема, у напрямку усної ділової комунікації активно використовуються переговорні стратегії, стратегії публічного виступу, моделі презентацій різних типів та інтерв'ю-стратегії, що забезпечують результативність аргументаційних ходів і прагматичну оптимізацію взаємодії [9, с. 100].

Ефективність вище представлених стратегій значною мірою визначається використанням лінгвопрагматичних засобів, що забезпечують аргументативну послідовність та прагматичну спрямованість висловлення. Наприклад, конструкції *“Based on the current market analysis...”*, *“It is essential to highlight that...”*, *“Let us consider the following scenario...”* виконують функції структу-

рування інформації та спрямування уваги адресата на важливі елементи аргументації.

Характерною ознакою лексичної організації англomовного бізнес-дискурсу є системне використання термінологічних одиниць, що забезпечують точність і стандартизованість професійної комунікації. Крім термінів, на лексичному рівні функціонує також загальноновживана й спеціалізована лексика, яка не має властивості терміна ідентифікувати конкретні поняття чи об'єкти певної галузі, проте використовується виключно у сфері ділового спілкування.

У структурі бізнес-комунікації важливу роль відіграє також морфологічний рівень, який формує словотвірні моделі мови бізнесу. Основними способами морфологічного словотворення є афіксація, словоскладання, конверсія, різновиди скорочень (лексичні та графічні), а також синонімія, яка функціонує як одна з основних системних категорій лексики англomовного бізнес-дискурсу [2, с. 185].

Зауважимо також, що спеціалізована лексика часто виконує прагматичні функції уточнення, конкретизації й нормативного регулювання змісту висловлення. Наприклад, словосполучення *“cost-efficiency indicators”*, *“performance-based evaluation”* формують структурно впорядковану аргументативну конструкцію, у якій кожен компонент підсилює раціональну переконливість висловлення. З лінгвопрагматичного аспекту, такі одиниці забезпечують ефект професійної достовірності, тому що поєднують номінативну функцію з функцією аргументативного підсилення.

Крім того, тексти англomовного бізнес-дискурсу характеризуються реалізацією мовленнєвих практик впливу, які ґрунтуються на використанні загальнонаукових термінів, трансформації економічних понять та адаптації їх змісту для досягнення комунікативних і професійних цілей. Наведена трансформація ускладнює процес інтерпретації для адресата, оскільки потребує додаткових когнітивних операцій, спрямованих на адекватне відтворення бізнес-реалій і точне співвіднесення використаних понять із конкретним контекстом їх застосування [4, с. 95].

Використання термінів і напівтермінів у бізнес-комунікації нерідко супроводжується прагматичними стратегіями пом'якшення, посилення або раціональної конкретизації. Наприклад, такі конструкції, як *“It should be noted that the current financial forecasts indicate...”*, *“To avoid misinterpretation, it is crucial to clarify...”*, *“From a long-term perspective, the proposed approach*

ensures...” виконують функцію структурного підсилення аргументів, адже їх роль полягає у забезпеченні послідовності аргументації та уникненні потенційної неоднозначності.

Узгодження термінологічних і спеціалізованих лексичних засобів із прагматичними умовами бізнес-комунікації формує цілісну аргументативну систему, у рамках якої структурування лексики, способи словотворення та стратегічні прийоми впливу функціонують як взаємопов'язані елементи. Завдяки цьому англomовний бізнес-курс набуває властивостей когнітивної, інформаційної та прагматичної багатоаспектності.

Водночас подібний когнітивно-прагматичний аспект знаходить своє відображення і в юридичному дискурсі, де цілісність комунікаційного процесу забезпечується структурованим поєднанням мети, методів та результату. Відтак, юридичний дискурс постає як інтелектуально-комунікативна діяльність у сфері права, структура якої вибудовується за принципом цілеспрямованої взаємодії «мета – метод – результат». Мета окреслює характер і спрямованість розумово-мовленнєвих дій учасників аргументаційного процесу, що передбачає пошук істини, подолання контроверсій, врегулювання правових колізій або набуття спільного рішення в умовах інституційного регулювання. Метод включає систему прийомів і стратегій, за допомогою яких суб'єкти юридичного дискурсу реалізують поставлену мету. Результат відображає ступінь досягнення окреслених завдань і фіксує успішність чи неуспішність аргументаційної взаємодії [7, с. 129].

У юридичному дискурсі особливого значення набувають лінгвопрагматичні параметри, що забезпечують переконливість та інституційну валідність аргументації. До таких параметрів належить використання формулювань, які мінімізують двозначність і підсилюють правову визначеність. Наприклад, юридичні конструкції англійською мовою *“It is hereby established that...”*, *“The evidence clearly demonstrates...”*, *“It is to be considered that...”* виконують функцію посилення аргументаційної сили тверджень за рахунок імпліцитного апелювання до норм права та інституційних повноважень мовця. Представлені формулювання репрезентують прагматичну настанову на об'єктивність, що в юридичному дискурсі слугує засобом легітимації висновків. Додатково такі елементи, як *“notwithstanding the foregoing”*, *“subject to the following conditions”* демонструють структурну організацію правового міркування, задаючи ієрархію аргументів та обме-

жень у напрямку дискурсивної взаємодії, завдяки чому юридична аргументація набуває цілісності та тематичної системності.

З позиції класичної лінгвістичної традиції юридичні тексти переважно досліджувалися через аналіз їх лінгвостилістичного оформлення, включно з лексико-граматичними особливостями, що, своєю чергою, зберігає актуальність і нині, тому що передбачає системне вивчення юридичної термінології, механізмів стандартизації формулювань і способів забезпечення однозначності правових положень. Виходячи з цього, юридичний дискурс розглядається як структура, у якій термінологічна чіткість та уніфікація мовних засобів є обов'язковими елементами, що забезпечують нормативну зрозумілість і передбачуваність інтерпретації правового тексту [1, с. 8].

Відтак, юридична термінологія у нормативних документах характеризується прагматичною спрямованістю на точність і формальну недвозначність. Англійські правові одиниці, наприклад, такі як *"binding obligation"*, *"legal capacity"*, *"due process of law"*, *"liability shall arise"*, формують стабільну систему понять, яку носій мови інтерпретує як частину усталеного дискурсивного коду. Крім того, представлені одиниці здійснюють прагматичну функцію кодифікації правових значень та створюють умови для інваріантної аргументації, що є принциповим у юридичній діяльності. Наприклад, вираз *"The party shall be liable if..."* задає чітку етапність умовно-наслідкових відношень, що дозволяє прогнозувати рішення правозастосувача. У результаті юридичний дискурс набуває структурної впорядкованості, яка забезпечує надійність правових висновків та стійкість аргументаційних стратегій.

Варто зауважити, що мова юридичного дискурсу функціонує як специфічний інституційний код, що забезпечує фіксацію, передання та інтерпретацію правових значень у формалізованих умовах. Її своєрідність зумовлюється домінуванням поняттєво насичених мовних одиниць, усталених кліше, канцелярських конструкцій, відсутністю експресивних засобів та складною синтаксичною організацією висловлень. Стандартизований характер жанрово-стилістичних формулювань і високий рівень контекстуальної регламентації відображають підпорядкованість цього різновиду мовлення основній функції юридичного дискурсу – забезпеченню нормативної гармонізації суспільних відносин. У цьому контексті юридична термінологія містить точні та усталені мовні позначення важливих понять правової сис-

теми, що охоплюють категорії права, норми, справедливості, правопорушення та санкції [3, с. 58].

З огляду на зазначене, лінгвопрагматична специфіка юридичного дискурсу проявляється в таких усталених конструкціях англійською мовою, що підсилюють аргументаційну категоричність і нормативну визначеність. Наприклад, висловлення *"It is hereby declared that..."*, *"The party is obligated to..."* демонструють прагматичну спрямованість на імперативність, юридичну чинність та передбачуваність правозастосування, а конструкції *"by virtue of the law"*, *"without prejudice to..."* функціонують як інструменти формування впорядкованості та ієрархії аргументів. Завдяки цьому юридичне твердження набуває інституційної вагомості, а адресат отримує чітко структурований логіко-прагматичний сигнал.

Однак дискурсивна реальність юридичної комунікації не обмежується формальною точністю. Вона також передбачає взаємодію учасників на основі нормативної логіки, що може супроводжуватися відхиленням від загальних комунікативних принципів.

У дискурсивних ситуаціях, що супроводжують юридичну взаємодію, можуть порушуватися основні комунікативні принципи, які простежується на прикладі порушень принципу якості. Зважаючи на те, в юридичній практиці одна зі сторін часто подає твердження, які виявляються неправдивими, що підтверджується результатом розгляду справи: коли одна сторона визнається неправою, це означає, що її аргументаційна позиція ґрунтувалася на недостовірних даних. Порушення принципу якості проявляється у поданні неправдивих свідчень або фальсифікованих доказів. Аналогічно принцип кількості передбачає оптимальний обсяг інформації – ані надмірний, ані недостатній, однак юридичний дискурс часто порушує й це правило, оскільки сторони можуть навмисно приховувати важливі деталі або, навпаки, надмірно переважувати промову другорядними фактами [8, с. 121].

Порушення зазначених принципів відображене в стандартних юридичних висловленнях. Наприклад, вираз *"The defendant asserts that..."* часто використовується навіть тоді, коли твердження не має належної доказової бази, що демонструє потенційне порушення принципу якості.

Крім того, складність юридичного дискурсу, його високий рівень формалізації та стратегічності зумовлюють потребу в комплексному аналізі мовних ресурсів, що забезпечують комунікацію у правовій сфері. Зазначене дає змогу перейти

до розгляду домінантних типів юридичних текстів і їхньої ролі у соціально-правовому розвитку.

Відтак, домінантною формою юридичного дискурсу виступають тексти нормативно-правових документів, що визначають напрями соціально-правового розвитку та забезпечують регулятивну взаємодію між індивідом і державою. Мова права формувалася на основі літературної мови, однак функціонує як окрема професійна підсистема, що включає мову законодавства, мову правозастосовної практики, мову юридичної науки та освіти, а також мову юридичної публіцистики. Кожна з цих підсистем характеризується специфічною термінологією та комунікативними нормами, які відображають особливості відповідної галузі права. Поряд з тим, предметна диференціація права формує відгалуження цих підмов – мову цивільного, кримінального, міжнародного права та відповідні мовні системи судочинства, які мають відмінні жанрово-дискурсивні параметри [5, с. 88].

В англійській правовій традиції диференціація юридичних підмов простежується у специфічних конструкціях, наприклад, “*whereas the legislature finds...*” (законодавчий дискурс), “*the court holds that...*” (судовий дискурс), “*according to legal doctrine...*” (науково-правовий дискурс). Усі ці висловлення фіксують різновиди правової комунікації та водночас задають їх аргументацій-

ний режим, тобто законодавчий дискурс апелює до нормотворчої волі, судовий – до встановлення правової істини, науково-правовий – до концептуального аналізу. Саме такі формулювання забезпечують інституційну впорядкованість юридичної аргументації та її чітку функціональну розмежованість.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження демонструє, що лінгвопрагматичні параметри аргументації у бізнес- та юридичному дискурсі інтегрують когнітивні, інформаційні та прагматичні чинники для забезпечення цілеспрямованої комунікації. Водночас англomовний бізнес-дискурс характеризується структурованістю, стабільною термінологією та стратегічними прийомми впливу, що дозволяє оптимізувати професійні рішення і формувати довіру до мовця. У юридичному дискурсі цілісність аргументаційного процесу забезпечується поєднанням мети, методів і результату, а також застосуванням термінологічної чіткості, нормативних формулювань і структурованих лексико-граматичних одиниць, що гарантують передбачуваність і правову визначеність висновків. Враховуючи зазначене, дослідження підкреслює актуальність комплексного вивчення лінгвопрагматичних механізмів аргументації як засобу підвищення ефективності професійної комунікації та нормативної зрозумілості дискурсу.

Список літератури:

1. Бахчиванжи А. В. Типи мовленнєвих жанрів законодавчого юридичного дискурсу. *Вісник Одеського національного університету*. Філологія. 2021. № 26(24)). С. 7–16.
2. Зінуква Н. В. Лінгвістичні особливості змісту текстів англomовного ділового дискурсу. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2021. № 1(21). С. 176–188.
3. Кравченко С. П. Лінгвістичні особливості юридичного дискурсу. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса: ВД «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 58–60.
4. Рибачок С. М. Комунікативний вплив бізнес-дискурсу. *Молодий вчений*. 2021. № 10.1(98.1). С. 93–96.
5. Руднева І. С. Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна*. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2018. Вип. 87. С. 85–91.
6. Серякова І. Стратегія позитивного враження як апелювання до риторичного етосу в англomовному бізнес-дискурсі. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Філологія. 2024. № 1(11). С. 48–53.
7. Царьова І. В. Лінгвопрагматичний аспект юридичного дискурсу. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). 2017. Випуск 9. С. 126–132.
8. Kovalevska O. V. The main principles of linguistic and pragmatic analysis in legal discourse. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 1, вип. 26. С. 118–122.
9. Mishchynska I. V. Linguistic strategies of business discourse. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Т. 2, вип. 41. С. 97–101.

Karavayeva T. L. LINGUOPRAGMATIC PARAMETERS OF ARGUMENTATION IN BUSINESS AND LEGAL DISCOURSE

The article is devoted to examining the linguo-pragmatic parameters of argumentation in business and legal discourse with the aim of identifying the mechanisms that ensure persuasiveness, structural coherence, and goal-orientation of professional communication. The study reveals the complex nature of discourse, conceptualized as an integrated system of meanings that manifests the communicative behavior of interaction participants, and outlines its ontological and functional parameters. It is demonstrated that the argumentative organization of business discourse is grounded in the use of rational generalization formulas, specialized terminology, and rhetorical ethos strategies, which contribute to building speaker credibility, optimizing professional decision-making, and enhancing managerial communication. It is found that English-language business discourse is characterized by terminological stability, functional organization of argumentation, and differentiated linguistic strategies across various genres such as presentations, interviews, public speeches, and business documents. The analysis emphasizes the importance of morphological and lexical means that ensure precision, standardization, and pragmatic orientation of expression, as well as perform functions of legitimizing the speaker's position and structurally reinforcing arguments. The role of specialized vocabulary and semi-technical terms is highlighted as crucial for maintaining cognitive and informational completeness of communication, thereby shaping professional credibility and argumentative persuasiveness. The study demonstrates that legal discourse integrates purpose, method, and result within the "purpose–method–result" framework, where terminological clarity, normative formulas, and structured lexico-grammatical units ensure predictability and legal certainty of conclusions. It is identified that English legal communication functions as an institutional code dominated by conventional linguistic constructions, standardized legal formulations, and specific genre-discursive parameters that guarantee the integrity of the argumentative process. Thus, the research shows that the linguo-pragmatic mechanisms of argumentation in business and legal discourse ensure cognitive, informational, and pragmatic coherence of communication, enhance the effectiveness of professional interaction, and strengthen the normative clarity of discourse.

Key words: linguo-pragmatics, argumentation, business discourse, legal discourse, terminology, professional communication.

Дата надходження статті: 30.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025